

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/37/2020
Identifikačné číslo spisu: 1112219955
Dátum vydania rozhodnutia: 31.03.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Bajánková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:1112219955.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Bajánkovej a členov senátu JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD. a JUDr. Jany Haluškovej, v spore žalobcu: Y. L., nar. XX.X.XXXX, bytom V. XXX, právne zast. AK KRION Partners s.r.o., IČO: 36 858 617, Palisády 50, Bratislava, proti žalovanej: Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo spravodlivosti SR, Račianska 71, Bratislava, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 18C/126/2012, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo dňa 29. mája 2019 sp. zn. 6Co/116/2019 takto

rozhodol:

Dovolanie žalobcu proti časti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie týkajúcej sa úrokov z omeškania, z a m i e t a.

Rozsudok odvolacieho súdu vo zvyšných výrokoch zrušuje a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I, (ďalej iba „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo dňa 20. júla 2018 č. k. 18C/126/2012-266 v spojení s opravným uznesením z 5.4.2019 č. k. 18C/126/2012-325 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi úroky z omeškania vo výške 5,15 % ročne zo sumy 188.942,65 eur od 14.8.2014 do 27.2.2017, a to do 30 dní od právoplatnosti tohto rozsudku (výrok I.) a žalobu vo zvyšnej časti úrokov z omeškania zamietol (výrok II.); v časti nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v zostávajúcej výške 6 000,- eur súd prvej inštancie napadnutým rozsudkom zamietol (výrok III.), žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov konania v časti zastavenia konania vo výške 60.012,35 eur (výrok IV.), žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania voči žalovanej v rozsahu 80,86 % (výrok V.), žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania (výrok VI.).

1.1. Súd prvej inštancie vykonaným dokazovaním zistil, že žalobca sa zúčastnil dražby vedenej súdnym exekútorom Y. T. v exekučnom konaní sp. zn. EX 1487/06 a za týmto účelom uhradil dražobnú zábezpeku v celkovej výške 248.955 eur. Dňa 30.1.2009 sa na Exekútorskom úrade súdneho exekútora konala dražba nehnuteľností zapísaných v katastri nehnuteľností na LV pre kat. úz. V. č. XX ako

viacúčelová hala so súp. č. XXXX stojaca na parcele č. XXXX, sklad so súp. č. XXXX stojaci na parcelách č. XXX/X a č. XX/X, a kotolňa so súp. č. XXXX stojaca na parcele č. XXX/X. Dražba sa konala v rámci exekučného konania sp. zn. EX/1487/06 vedenom v prospech oprávneného PD Košeca, a.s., proti povinnému: Poľnohospodárske družstvo 1. mája. V uvedenej dražbe bol žalobcovi ako vydražiteľovi s najvyšším podaním udelený príklep licitátora. Žalobca ako vydražiteľ zaplatil v dražbe dňa 30.1.2009 zábezpeku vo výške 103.000 eur a dňa 5.2.2009 doplatok najvyššieho podania vo výške 145.955 eur na účet súdneho exekútora, t. j. spolu sumu vo výške 248.955 eur. Okresný súd Trenčín uznesením z 10.9.2009 sp. zn. 59Er/2189/2006 neschválil príklep udelený žalobcovi z dôvodu porušenia ustanovení Ex. poriadku, keď súdny exekútor doručoval upovedomenie o začatí exekúcie predajom nehnuteľností, exekučný príkaz na zriadenie exekučného záložného práva, vypracovaný znalecký posudok, dražobnú vyhlášku ako oprávnenému PD Košeca, a.s., a to napriek tomu, že v tomto čase táto obchodná spoločnosť nemala postavenie oprávneného a nebola účastníkom exekučného konania. Súdny exekútor žalobcovi peňažné prostriedky zaplatené v dražbe nevrátil. Vzhľadom na to, že súdny exekútor Y. R. T. zomrel, dňom 14.12.2009 Slovenská komora exekútorov v zmysle ust. § 16 ods. 6 Ex. poriadku ustanovila súdneho exekútora R.. T. Q. za náhradníka nebohého súdneho exekútora Y. R. T.. Náhradný súdny exekútor žalobcovi peňažné prostriedky v dražbe zaplatené rovnako nevrátil. Namiesto toho žalobcovi v liste z 21.1.2010 odporučil, aby si žalobca svoj nárok na vrátenie peňažných prostriedkov zaplatených v dražbe uplatnil v dedičskom konaní po Y. T.. Listom z 21.12.2009 adresovaným R.. T. Q. žalobca menovaného vyzval na vrátenie dražobnej zábezpeky vo výške 103.000 eur, ako aj na vrátenie doplatku najvyššieho podania vo výške 145.955 eur. V odpovedi na túto výzvu R.. Q. potvrdil, že podľa príslušných účtovných záznamov žalobca dražobnú zábezpeku na účet pôvodného súdneho exekútora skutočne zložil a rovnako uhradil doplatok najvyššieho podania. Zároveň R.. Q. uviedol, že tejto výzve nie je možné vyhovieť z dôvodu, že účtovníctvo, finančné prostriedky a majetok nebohého pôvodného súdneho exekútora podlieha auditu, ktorý vykoná audítor ustanovený Slovenskou komorou exekútorov v súlade s ust. § 16b Ex. poriadku a do skončenia tohto auditu sa nebudú vyplácať z depozitného účtu súdneho exekútora, ktorého výkon funkcie zanikol, žiadne záväzky veriteľom. Dňa 21.5.2010 adresoval právny zástupca žalobcu Slovenskej komore exekútorov sťažnosť, ktorou požiadal o prešetrenie, či postup R.. Q. je v súlade s príslušnými právnymi predpismi. Predmetnou sťažnosťou žalobca ďalej žiadal o prešetrenie, či je tvrdenie Komunálnej poisťovne, a.s. Vienna Insurance Group, že škoda, ktorá by žalobcovi vznikla nevrátením peňažných prostriedkov v celkovej výške 248.955 eur, mohla byť nahradená z poistenia zodpovednosti za škodu nebohého Y. T.. Z reakcie ministerstva spravodlivosti na sťažnosť žalobcu sa žalobca dozvedel, že R.. Q. vykonával svoju funkciu len do 20.4.2010, kedy príslušný súd poveril vykonávaním exekúcie v predmetnej veci R.. E. T.. Audit účtovníctva a neukončených exekučných konaní Y. T. bol ukončený dňa 17.8.2010. Zo správy o overení účtovníctva a neukončených exekučných konaní Y. T. vypracovanej audítorkou K. Y. S. vyplýva, že v jeho účtovníctve bola v súvislosti s exekúciou sp. zn. EX 1487/06 vedená dražobná zábezpeka zložená vo výške 248.955 eur, ale reálny zostatok na príslušnom účte zomrelého súdneho exekútora nezodpovedal účtovnému stavu. Žalobca prihlásil svoju pohľadávku do dedičského konania po nebohom exekútorovi Y. T.. Jeho pohľadávku dedičia uspokojili pomerne do výšky 60.012,35 eur dňa 13.2.2014. Vzhľadom na to žalobca vzal žalobu v časti sumy 60.012,35 eur späť. Žalobca tvrdil, že v dôsledku vyššie uvedeného nesprávneho úradného postupu (t. j. nezákonná dražba vykonávaná Y. T., nesprávny postup R.. Q. a jeho nečinnosť, tiež nečinnosť Slovenskej komory exekútorov a Ministerstva spravodlivosti SR) mu vznikla škoda, a to nielen škoda peňažná (zaplatená suma v dražbe spolu s úrokmi z omeškania), ale aj nemajetková ujma spôsobená dlhodobou bezmocnosťou, frustráciou a zúfalstvom z nemožnosti získať späť svoje peniaze. Dňa 24.8.2011 podal žalobca na Ministerstvo spravodlivosti SR žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody podľa ust. § 15 zák. č. 514/2003 Z. z., ktoré nárok žalobcu neuspokojilo.

1.2. Z tohto skutkového stavu súd prvej inštancie vyvodil záver, že žaloba je čiastočne dôvodná. Pokiaľ ide o úroky z omeškania súd prvej inštancie v odôvodnení napadnutého rozsudku odkázal na právny názor Krajského súdu v Bratislave vyslovený v uznesení sp. zn. 6Co/252/2017 zo dňa 19.10.2017, podľa ktorého sa žalovaná nemohla dostať do omeškania dňom 25.2.2012, t. j. dňom nasledujúcim po uplynutí 6-mesačnej lehoty po podaní žiadosti o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody, pretože až po právoplatnom skončení dedičského konania po súdnom exekútorovi Y. T. bola žalobcovi dňa 13.2.2014 vyplatená suma 60.012,35 eur (z celkovej sumy 248.955,- eur) a až týmto dňom bola ustálená výška

škody, za ktorú zodpovedá žalovaná. Preto najskôr dňom 14.2.2014 začala žalobcovi plynúť 6-mesačná lehota uvedená v § 16 ods. 4 zák. č. 514/2003 Z. z. a táto lehota uplynula dňom 13.8.2014. Žalobca potom podal žalobu na súd prvej inštancie predčasne, ešte pred skončením dedičského konania po súdnom exekútorovi, kedy ešte nebola ustálená výška škody. Keďže však ku dňu vyhlásenia rozsudku sp. zn. 18C/126/2012 zo dňa 9.1.2017 bola výška škody ustálená, predčasnosť podania žaloby sa „zhojila“. V zmysle vyššie uvedeného súd dospel k záveru, že na daný vzťah medzi žalobcom a žalovaným (už len) ohľadom požadovaných úrokov z omeškania treba aplikovať zákon č. 514/2003 Z. z. v znení účinnom od 1.1.2013, a to z dôvodu, že výška škody, ktorú žalobca utrpel, bola definitívne ustálená až po tom, ako bolo dedičské konanie po nebohom súdnom exekútorovi právoplatne skončené a žalobcovi bola vrátená časť sumy vo výške 60.012,35 eur. Až týmto dňom, t. j. dňom 13.2.2014 bolo možné reálne určiť, v akom rozsahu zodpovedá štát za nesprávny úradný postup orgánov verejnej moci v prípade žalobcu, ktorému nebola vrátená suma 248.955 eur predstavujúca sumu dražobnej zábezpeky a doplatku najvyššieho podania zaplatená na účet nebohého súdneho exekútora za vydraženie nehnuteľnosť, hoci príslušný exekučný súd neschválil príklep licitátora. Vzhľadom na uvedené, keď bola žalobcovi dňa 13.2.2014 vrátená časť požadovanej sumy, mohol žalobca požadovať predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody s tým, že 6-mesačná lehota na prerokovanie uvedeného nároku by bola uplynula dňa 13.8.2014. Súd ohľadom uvedeného dal do pozornosti aj uznesenie Ústavného súdu SR III. ÚS 361/09, tiež II. ÚS 165/2012. Keďže žalobca až dňa 13.2.2014 získal od dediča nebohého súdneho exekútora časť svojej pohľadávky, až týmto dňom bolo možné uviesť, že sa žalobca - poškodený nemôže domôcť uspokojenia svojej pohľadávky od subjektu, ktorý ho získal a bol povinný ho vydať. Pokiaľ teda žalobcovi patrila pohľadávka, ktorú mohol uplatniť a dosiahnuť jej splnenie voči inému subjektu (zodpovednému z dôvodu získania neoprávneného majetkového prospechu), nevznikla mu ešte škoda v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z., pretože v prípade možného vydania neoprávneného majetkového prospechu by u neho k majetkovej škode nedošlo. S poukazom aj na uznesenie odvolacieho súdu sp. zn. 6Co/252/2017 zo dňa 19.10.2017 potom súd rozhodol o nároku žalobcu na úrok z omeškania tak, že ho v zmysle § 16 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v spojení s § 3 ods. 1 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z. určil vo výške 5,15 % ročne, keď výška úrokov z omeškania bola v čase vzniku omeškania (14.8.2014) vyššia o päť percentuálnych bodov ako základná úroková sadzba Európskej centrálnej banky platná k prvému dňu omeškania s plnením peňažného dlhu. Úrok z omeškania určil zo sumy priznanej v rozsudku sp. zn. 18C/126/2012 zo dňa 9.1.2017, t. j. zo sumy vo výške 188.942,65 eur, na ktorý žalobcovi vznikol nárok a dátum, od ktorého zaviazal žalovanú na zaplatenie úroku z omeškania žalobcovi, určil od 14.8.2014, t. j. odo dňa nasledujúceho po dni, kedy by bola žalovanej uplynula 6-mesačná lehota na predbežné prerokovanie nároku žalobcu na náhradu škody.

1.3. V časti náhrady nemajetkovej ujmy súd prvej inštancie žalobu zamietol z dôvodu, že žalobca neunesol dôkazné bremeno, keď v priebehu konania nepreukázal, že mu ujma vznikla a že vznikla práve v dôsledku nesprávneho úradného postupu. Skonštatoval, že žalobca uplatnenú nemajetkovú ujmu nijakým spôsobom neodôvodnil, neuviedol žiadne skutočnosti na preukázanie, že by nesprávnym úradným postupom došlo k negatívnym následkom v jeho súkromnom živote a spoločenskom uplatnení. Skutočnosť, že došlo k nesprávnemu úradnému postupu a nečinnosť trvala dlhšiu dobu, ešte samo o sebe neznamená, že by žalobcovi automaticky vznikol nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

1.4. O nároku na náhradu trov konania v súvislosti so zastavenou časťou súd prvej inštancie rozhodol podľa § 256 ods. 1 C. s. p. a žalovanej nárok na náhradu trov konania nepriznal, pretože jej v konaní žiadne trovy nevznikli. Výrok, ktorým súd prvej inštancie priznal žalobcovi nárok na náhradu trov prvoinštančného konania v rozsahu 80,86 %, súd prvej inštancie odôvodnil nasledovne: „Súd rozsudkom sp. zn. 18C/126/2012 zo dňa 9.1.2017 právoplatne priznal žalobcovi sumu 188.942,65 eur a žalobu v časti nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v sume prevyšujúcu sumu 6.000 eur zamietol. Následne súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobcovi priznal úrok z omeškania vo výške 5,15 % ročne zo sumy 188.942,65 eur od 14.8.2014 do zaplatenia a v zostávajúcej časti úrokov z omeškania a v časti nároku na náhradu nemajetkovej ujmy (v zostávajúcej sume 6.000 eur) žalobu zamietol. O nároku na náhradu trov prvoinštančného konania potom súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 C. s. p. Pri uplatnenej sume 208.942,65 eur (po čiastočnom späťvzátí žaloby uvedená suma predstavovala súčet sumy 188.942,65 eur titulom náhrady škody a sumy 20.000 eur titulom nemajetkovej ujmy) a priznanej sume 188.942,65 eur úspech žalobcu predstavoval 90,43 %, úspech žalovanej 9,57 %, teda celkový úspech žalobcu bol vo výške 80,86 %. Súd preto rozhodol tak, že žalobca má nárok na náhradu trov konania

voči žalovanej v rozsahu 80,86 %.“ O nároku na náhradu trov odvolacieho konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 255 ods. 1 C. s. p. a žalovanej, ktorá mala v odvolacom konaní úspech, nárok na náhradu trov konania nepriznal, pretože jej v odvolacom konaní žiadne trovy nevznikli.

2. Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací (ďalej iba „odvolací súd“) rozsudkom zo dňa 29. mája 2019 sp. zn. 6Co/116/2019 potvrdil odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým bola žalovanej uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi úroky z omeškania a vo výroku, ktorým bola zamietnutá žaloba o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch (prvý výrok); zrušil výrok napadnutého rozsudku, ktorým žalovanej nebol priznaný nárok na náhradu trov konania v časti zastavenia konania vo výške 60.012,35 eur (druhý výrok); výrok napadnutého rozsudku, ktorým bol žalobcovi priznaný nárok na náhradu trov prvoinštančného konania v rozsahu 80,86 % zmenil tak, že žalobcovi priznal nárok na náhradu trov prvoinštančného konania v rozsahu 40,50 % (tretí výrok) a žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania (štvrtý výrok).

2.1. V odôvodnení svojho rozsudku odkázal na dôvody svojho predchádzajúceho zrušujúceho uznesenia z 19.10.2017 č. k. 6Co/252/2017-240 vo vzťahu k vzniku omeškania žalovanej a vyslovil, že najskôr dňom 14.2.2014 začala žalobcovi plynúť 6-mesačná lehota uvedená v ust. § 16 ods. 4 zák. č. 514/2003 Z. z. a táto lehota uplynula dňom 13.8.2014. Až týmto dňom sa žalovaná dostala do omeškania so zaplatením náhrady škody žalobcovi. Žalobca podal žalobu na súd prvej inštancie dňa 22.6.2012, teda ešte pred skončením dedičského konania po. Y. T. a podal ju teda evidentne predčasne, pretože v tom čase ešte nebola ustálená výška škody. Ku dňu vyhlásenia napadnutého rozsudku však výška škody už ustálená bola, a teda predčasnosť podania žaloby sa „zhojila.“ Odvolací súd v tejto súvislosti dodal, že v zmysle ustálenej judikatúry (viď uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 361/09, II. ÚS 165/2012) môže byť nárok na náhradu škody spôsobenej nesprávnym výkonom verejnej moci v civilnom konaní úspešne uplatnený voči štátu len za predpokladu, ak poškodený nemôže úspešne dosiahnuť uspokojenie svojej pohľadávky z dôvodu neoprávneného majetkového prospechu voči tomu, kto tento prospech získal a je povinný mu ho vydať. Možno preto urobiť záver, že až do vyplatenia sumy 60.012,35 eur (13.2.2014) žalobcovi v rámci dedičského konania nebola známa výška škody, a preto až momentom vyplatenia tejto sumy sa žalobca mohol dozvedieť o škode a až týmto momentom mu začala plynúť premlčacia doba na uplatnenie predmetného nároku. Súdnym exekútorom bol povinný vrátiť žalobcovi dražobnú zábezpeku po právoplatnosti uznesenia OS v Trenčine z 10.9.2009 č. k. 59Er/2189/2006-140, ktorým nebol schválený príklep udelený žalobcovi, teda v roku 2009. Štát sa však mohol dostať do omeškania so zaplatením náhrady škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom súdneho exekútora až po tom, ako žalobcovi vznikla skutočná vyčísliteľná škoda, teda po tom, ako mu bola vyplatená suma 60.012,35 eur v dedičskom konaní po súdnom exekútorovi a po uplynutí 6-mesačnej lehoty uvedenej v § 16 ods. 1 zák. č. 514/2003 Z. z. v znení zák. č. 517/2008 Z. z. (teda v znení platnom ku dňu právoplatnosti uznesenia o neschválení príklepu), resp. v § 16 ods. 4 zák. č. 514/2003 Z. z. v platnom znení. Skonštatoval, že štátu nemôže vzniknúť povinnosť zaplatiť poškodenému náhradu škody skôr, než táto reálne vznikne, t. j. možno ustáliť jej výšku. V prejednávanej veci žalobcovi v tomto zmysle vznikla škoda až momentom, keď mu v dedičskom konaní po súdnom exekútorovi bola vyplatená suma 60.012,35 eur.

2.2. Pokiaľ ide o výrok napadnutého rozsudku, ktorým súd prvej inštancie zamietol žalobu o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, sa odvolací súd v celom rozsahu stotožnil s rozsudkom súdu prvej inštancie. K tvrdeniu žalobcu, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy sa prezumuje, a preto ho nie je potrebné preukazovať, odvolací súd uviedol, že tento názor nemá žiadnu oporu v znení zák. č. 514/2003 Z. z. Tento nárok sa neprezumuje a poškodeného zaťažuje povinnosť preukázať, že iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadostučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom (§ 17 ods. 2 zák. č. 514/2003 Z. z.). Poškodený je tiež povinný preukázať skutočnosti, ktoré sú rozhodujúce pre určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy (§ 17 ods. 3 zák. č. 514/2003 Z. z.). Odvolací súd uviedol, že nevidí dôvod, pre ktorý by sa mal podrobne vyjadrovať k úvahám žalobcu ohľadom totožnosti, resp. rozdielnosti slovenskej a českej právnej úpravy náhrady nemajetkovej ujmy v prípade zodpovednosti štátu za škodu. A pripomenul, že súd prvej inštancie bol povinný aplikovať právny poriadok Slovenskej republiky, čo aj v prejednávanej veci urobil.

2.3. Odvolací súd sa stotožnil s odvolacou argumentáciou žalovanej ohľadom výrokov IV. a V.

napadnutého rozsudku. Separácia trov konania je aj podľa názoru odvolacieho súdu prípustná v prípade, keď súd rozhoduje o trovách konania podľa § 255 ods. 1 alebo ods. 2 C. s. p., teda podľa zásady úspechu a súčasne rozhoduje aj o trovách konania podľa § 256 ods. 2 C. s. p., teda bez ohľadu na úspech v konaní; ide o trovy, ktoré strana výlučne zavinila svojím konaním. Takéto trovy treba separovať od ostatných trov konania. Zastavenie konania ohľadom sumy 60.012,35 eur zavinil žalobca, pretože žalobu podal pred tým, ako mu táto suma bola vyplatená, a teda pred tým, ako sa o škode dozvedel. Z týchto dôvodov odvolací súd podľa § 389 ods. 1 písm. d/ zrušil výrok napadnutého rozsudku, ktorým žalovanej nebol priznaný nárok na náhradu trov konania v časti zastavenia konania (výrok IV.) a podľa § 388 C. s. p. zmenil výrok, ktorým bol žalobcovi priznaný nárok na náhradu trov konania v rozsahu 80,86 % (výrok V.) tak, že žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 40,50 %.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie namietajúc, že mu nesprávnym procesným postupom súdu bolo znemožnené, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva žalobcu na spravodlivý proces. Za vadu konania označil nedostatok odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu, ktorá spočíva v nedaní odpovede na viaceré relevantné odvolacie námietky. Prvý okruh námietok sa týkal časovej aplikácie správneho znenia zákona č. 514/2003 Z. z. (ďalej len ZZŠ). Namietal, že napriek tomu, že v odvolaní v bodoch 15. a 16. uviedol argumenty, prečo odvolací súd nesprávne aplikoval na daný skutkový stav § 16 ods. 4 ZZŠ, ktorý v čase nesprávneho úradného postupu ani v čase podania žaloby neexistoval, teda bol súdom aplikovaný retroaktívne, odvolací súd sa s nimi nevyporiadal. Druhý okruh námietok sa týkal dôkazného bremena na náhradu nemajetkovej ujmy žalobcu, osobitne spočívajúcej v neprimeranom dlhom konaní týkajúcom sa jeho nároku na náhradu škody. Povinnosť vyporiadať sa s jeho odvolacími námietkami znamená viesť dôvody na prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, čo odvolací súd neurobil, a preto je jeho rozhodnutie arbitrárne.

3.1. Dovolateľ svoje dovolanie odôvodnil aj nesprávnym právnym posúdením v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Podľa žalobcu sa odvolací súd odklonil od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v časti vzťahu subsidiarity medzi náhradou škody podľa ZZŠ a bezdôvodným obohatením, keď v rozpore so závermi vyslovenými v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 2MCdo/13/2013 uviedol, že náhrada škody je v pomere subsidiarity k bezdôvodnému obohateniu. Zdôraznil, že táto otázka bola rozhodujúca pre posúdenie okamihu, kedy sa žalovaná s plnením svojho dlhu dostala do omeškania. Odvolací súd sa podľa žalobcu odklonil od rozhodovacej činnosti dovolacieho súdu aj v časti časovej aplikácie ZZŠ na prípad žalobcu, keď uviedol, že žalobcovi vznikla škoda až po vyplatení dlžnej sumy z dedičského konania a po uplynutí 6-mesačnej lehoty uvedenej v § 16 ods. 4 ZZŠ. Odvolací súd aplikoval ZZŠ ako procesnoprávny predpis, čo je však v rozpore s rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/153/2015, ktorý vyvodil záver, že ide o hmotnoprávny predpis. K obdobnému záveru dospel aj ústavný súd v náleze III. ÚS 754/2016. K odklonu napokon podľa žalobcu došlo aj v otázke dôkazného bremena pri posudzovaní náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej neprimerane dlhými konaniami. Súdov vyslovili, že žalobcu zaťažuje dôkazné bremeno preukázať skutočnosti rozhodné pre posúdenie náhrady nemajetkovej ujmy, čo je v rozpore s uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/193/2011, nálezom ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 424/2012 ako aj rozsudkami Veľkej komory ESLP vo veci Apicella v. Taliansko a vo veci Žirovický v. Česká republika, ktoré dôkazným bremenom zaťažujú žalovanú. Dovolateľ nepovažoval za správne ani rozhodnutie o náhrade trov konania, keď odvolací súd nesprávne posúdil úspech / neúspech žalobcu súhrne teda aj v časti majetkovej škody aj nemajetkovej škody, napriek tomu, že pri týchto nárokoch sa aplikujú odlišné zásady a mali byť posudzované samostatne.

4. Žalovaná sa k dovolaniu nevyjadrila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej aj „najvyšší súd“ príp. „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

K nároku na úroky z omeškania

6. Žalobca prípustnosť podaného dovolania vyvodzuje z § 420 písm. f/ CSP a svoju argumentáciu o existencii vady v zmysle § 420 písm. f/ CSP založil na tvrdení, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu je nedostatočné, pretože nedal odpovede na viaceré relevantné odvolacie námietky. Konkrétne sa jeho námietky týkali časovej aplikácie správneho znenia zákona č. 514/2003 Z. z. (ďalej len ZZŠ). Namietal, že napriek tomu, že v odvolaní v bodoch 15. a 16. poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/153/2015 a nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 754/2016, z ktorých vyplývajú argumenty, prečo odvolací súd nesprávne aplikoval na daný skutkový stav § 16 ods. 4 ZZŠ, ktorý v čase nesprávneho úradného postupu ani v čase podania žaloby neexistoval, teda bol súdom aplikovaný retroaktívne, odvolací súd sa s nimi nevyporiadal. Dovolací súd pristúpil k posúdeniu argumentačnej udržateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu z pohľadu, či napĺňa záruky garantujúce, že výkon spravodlivosti v danom prípade nie je arbitrárny (svojvoľný), teda takého práva strany sporu na odôvodnenie rozhodnutia, ktoré je imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces i práva na súdnu ochranu.

7. Ústavný súd Slovenskej republiky vo viacerých svojich rozhodnutiach, aktuálne napr. v uznesení sp. zn. III. ÚS 44/2022 zo dňa 27. januára 2022 uviedol, že arbitrárnosť sa v zásade môže prejavovať vo dvoch podobách. Procesná arbitrárnosť je hrubým alebo opakovaným porušením zásadných ustanovení právnych predpisov upravujúcich postup orgánu verejnej moci, hmotnoprávna (meritórna) arbitrárnosť sa prejavuje ako extrémny nesúlad medzi právnym základom pre rozhodovanie veci a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012). Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že arbitrárnosť (i zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí) všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prejednávanych prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03). Pritom uvedené nedostatky musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak sa zistí taká interpretácia a aplikácia právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

8. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v sebe zahŕňajú aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/2006). Povinnosťou súdu je presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutia náležite odôvodniť (§ 220 CSP, I. ÚS 243/2007), pritom starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli strany sporu. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko z 29. apríla 1993, Séria A, č. 254-B, str. 49, § 30). Inak povedané, judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 09. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 09. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

9. Dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu vo výroku, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie týkajúcej sa úrokov z omeškania v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie spĺňa

kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 393 ods. 2 CSP a § 220 ods. 2 CSP z hľadiska formálnej štruktúry a obsahuje aj zdôvodnenie všetkých pre vec podstatných skutkových a právnych otázok. Oba sudy v základnom konaní dospeli k záveru, že štát sa mohol dostať do omeškania so zaplatením náhrady škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom súdneho exekútora až po tom, ako žalobcovi vznikla skutočná vyčísliteľná škoda, teda po tom, ako mu bola vyplatená suma 60.012,35 eur v dedičskom konaní po súdnom exekútorovi a po uplynutí 6-mesačnej lehoty uvedenej v § 16 ods. 1 zák. č. 514/2003 Z. z. v znení zák. č. 517/2008 Z. z. (teda v znení platnom ku dňu právoplatnosti uznesenia o neschválení príklepu), resp. v § 16 ods. 4 zák. č. 514/2003 Z. z. v platnom znení. Výslovili, že štátu totiž nemôže vzniknúť povinnosť zaplatiť poškodenému náhradu škody skôr, než táto reálne vznikne, t. j. možno ustáliť jej výšku. V prejednávanej veci žalobcovi v tomto zmysle vznikla škoda až momentom, keď mu v dedičskom konaní po súdnom exekútorovi bola vyplatená suma 60.012,35 eur, uzavrel odvolací súd.

10. Z odôvodnení oboch rozhodnutí sú zjavné právne úvahy odvolacieho i prvoinštančného súdu, ktoré viedli k prijatiu konečného záveru v prejednávanom spore. Pre rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo potrebné zaoberať sa rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/153/2015 ani nálezom ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 754/2016, ktoré charakterizovali zákon č. 514/2003 Z. z. ako hmotnoprávny predpis a s tým súvisiacu otázku aplikácie § 17 ods. 4. Odvolací súd ustálil dátum omeškania a k tomuto dátumu priradil existujúcu a účinnú právnu úpravu.

11. Dovolací súd konštatuje, že vadou podľa § 420 ods. 1 písm. f/ CSP rozhodnutie odvolacieho súdu v tejto časti netrpí.

12. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania v danej veci aj z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Dovolateľ tvrdí, že otázkou, od posúdenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, bola otázka posúdenia vzťahu subsidiarity medzi náhradou škody podľa ZZŠ a bezdôvodným obohatením a poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2MCdo/13/2013, ktoré uprednostňuje nárok na náhradu škody.

13. Otázka konkurencie nárokov na náhradu škody a na vydanie bezdôvodného obohatenia bola riešená vo viacerých rozhodnutiach dovolacieho súdu. Právny názor, podľa ktorého právo na náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci možno uplatniť len vtedy, ak sa dotknutá osoba nemôže úspešne domôcť práva na vydanie bezdôvodného obohatenia voči tretej osobe, zaujal najvyšší súd v rozhodnutiach sp. zn. 1Cdo/128/2019 zo dňa 30.3.2020, 8Cdo/88/2017 zo dňa 23.8.2018, 6Cdo/9/2016 zo dňa 22. februára 2017, 6Cdo/27/2016 zo dňa 29. novembra 2016, 4MCdo/3/2014 zo dňa 16. decembra 2015, 7Cdo/16/2011 zo dňa 27. septembra 2012, 4Cdo/199/2005 zo dňa 31. mája 2006 a staršom rozsudku Najvyššieho súdu SSR 4Cz/110/84 zo dňa 16. apríla 1985. Tento názor bol vyslovený aj v náleze ústavného súdu II. ÚS 165/2012 zo dňa 13. decembra 2013 a v uzneseniach III. ÚS 361/2009 zo dňa 26. novembra 2009 a III. ÚS 45/2008 zo dňa 7. februára 2008.

14. Otázka konkurencie nárokov na náhradu škody a na vydanie bezdôvodného obohatenia vo vzťahu k porušeniu práva Únie bola aj predmetom prejudiciálnej otázky, ktorú Súdnemu dvoru Európskej únie podal Okresný súd Prešov (sp. zn. 7C/6/2010, následne Krajský súd v Prešove sp. zn. 19Co/175/2017), sformulovanú „Má vydanie bezdôvodného obohatenia, ako právny prostriedok nápravy, prednosť pred náhradou škody ?, o ktorej Súdnym dvorom Európskej únie rozsudkom sp. zn. C-168/15 zo dňa 28. júla 2016 rozhodol, že pravidlá o náhrade škody spôsobenej porušením práva Únie, ako sú okrem iného pravidlá týkajúce sa vzťahu medzi žalobou o náhradu tejto škody a ostatnými prípadne dostupnými prostriedkami nápravy, upravuje právny poriadok každého členského štátu pri rešpektovaní zásad ekvivalencie a efektivity.

15. Právny názor, podľa ktorého právo na náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci možno

uplatniť len vtedy, ak sa dotknutá osoba nemôže úspešne domôcť práva na vydanie bezdôvodného obohatenia voči tretej osobe, zdieľa jednotne rozhodovacia prax najvyššieho ako aj ústavného súdu. Z tohto pohľadu opačný právny názor, zaujatý v rozsudku zo dňa 13. decembra 2014 sp. zn. 2MCdo/13/2013, sa považuje za prekonaný, ako ojedinelý odklon, vybočenie od už v súčasnosti ustálenej neskoršej súdnej praxe.

16. Dovolací súd konštatuje, že v nastolenej otázke sa odvolací súd neodklonil od ustálenej praxe dovolacieho súdu.

17. Dovolateľ namietal odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu aj v otázke časovej aplikácie ZZŠ, keď aplikoval ZZŠ ako procesnoprávny predpis, čo je však v rozpore s rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/153/2015 a nálezom ústavného súdu III. ÚS 754/2016, ktorý vyvodil záver, že ide o hmotnoprávny predpis.

18. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Musí ísť aj o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP dovolací súd uvádza, že toto ustanovenie dopadá len na takú právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil, t. j. vysvetlil jej podstatu a uviedol súvisiace právne úvahy spolu s dôvodmi, pre ktoré zvolil práve riešenie, na ktorom založil svoje rozhodnutie a súčasne sa odchyľil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

19. Oba sudy v základnom konaní dospeli k záveru, že štát sa mohol dostať do omeškania so zaplatením náhrady škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom súdneho exekútora až po tom, ako žalobcovi vznikla skutočná vyčísliteľná škoda, teda po tom, ako mu bola vyplatená suma 60.012,35 eur v dedičskom konaní po súdnom exekútorovi a po uplynutí 6-mesačnej lehoty uvedenej v § 16 ods. 1 zák. č. 514/2003 Z. z. v znení zák. č. 517/2008 Z. z. (teda v znení platnom ku dňu právoplatnosti uznesenia o neschválení príklepu), resp. v § 16 ods. 4 zák. č. 514/2003 Z. z. v platnom znení. Odvolací súd teda nastolenú právnu otázku neriešil, preto v tomto prípade dovolateľ v dovolaní nevymedzil právnu otázku, na ktorej riešení odvolací súd založil svoje rozhodnutie. Dovolací súd je prísne viazaný otázkou vymedzenou dovolateľom, nemôže je modifikovať ani prispôbovať (II. ÚS 291/2021). Dovolacia argumentácia z uvedených dôvodov nepredstavuje vymedzenie podstatnej právnej otázky tak, ako to predpokladá § 421 ods. 1 písm. a/ CSP v spojení s § 432 ods. 2 CSP.

K nároku na náhradu nemajetkovej ujmy

20. Žalobca aj vo vzťahu k tomuto nároku vyvodzoval prípustnosť dovolania z § 420 písm. f/ CSP a svoju argumentáciu o existencii vady v zmysle § 420 f/ CSP založil na tvrdení, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu je arbitrárne, pretože nedal odpoveď na jeho relevantné odvolacie námietky, týkajúce sa dôkazného bremena na náhradu nemajetkovej ujmy spočívajúcej v neprimeranom dlhom konaní.

21. Odôvodnenie napadnutého rozsudku odvolacieho súdu vo vzťahu k tejto časti trpí vadou nepreskúmateľnosti. Odvolací súd vo vzťahu k námietkam žalobcu uvedených v odvolaní v bode 16., kde vo vzťahu k dôkaznému bremenu na náhradu nemajetkovej ujmy spočívajúcej v neprimeranom dlhom konaní poukazoval na rozhodnutie ESLP vo veci Apicella v Taliansko, nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 424/2012, uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/193/2011 a stanovisko Najvyššieho súdu Českej republiky č. Cpjn 206/2010, uviedol iba to, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy sa neprezumuje a poškodeného zaťažuje povinnosť preukázať, že iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadostučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom (§ 17 ods. 2 zák. č. 514/2003 Z. z.) a výslovne zdôraznil, že nevidí dôvod, pre ktorý by sa mal podrobne vyjadrovať k úvahám žalobcu ohľadom totožnosti, resp.

rozdielnosti slovenskej a českej právnej úpravy náhrady nemajetkovej ujmy v prípade zodpovednosti štátu za škodu (bod 14. rozsudku).

22. Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy bol žalobcovi zamietnutý z dôvodu, že jej vznik a existenciu nepreukázal. Súd prvého stupňa v bode 21. rozsudku uviedol, že žalobca uplatnenú nemajetkovú ujmu nijakým spôsobom neodôvodnil, neuviedol žiadne skutočnosti na preukázanie, že nesprávnym úradným postupom došlo k negatívnym následkom v jeho súkromnom živote a spoločenskom uplatnení. Rozhodnutia ESLP a ústavného súdu, na ktoré dovolateľ poukazuje sa zaoberali otázkou dôkazného bremena pri náhrade nemajetkovej ujmy pri priet'ahoch v konaní. Bolo preto nevyhnutné na ne v odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu dať špecifickú odpoveď.

23. Rozsudok odvolacieho súdu je vo výroku, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie týkajúcej sa náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, nepreskúmateľný, a to do takej miery, že nerešpektovaním pravidla riadneho odôvodnenia rozhodnutia súdu došlo v konaní k procesnej vade v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Vada tejto povahy je dôvodom, ktorý zakladá nielen prípustnosť dovolania, ale zároveň aj jeho dôvodnosť. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu.

24. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalobcu proti časti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie týkajúcej sa úrokov z omeškania, zamietol (§ 448 CSP). V konaní pred súdmi nižších inštancií vadu zmätočnosti, ktorá by bola porušením práva žalobcu na spravodlivý proces ani odklon od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu v nastolenej právnej otázke, týkajúcej sa konkurencie nárokov na náhradu škody a na vydanie bezdôvodného obohatenia, nezistil.

25. Rozsudok odvolacieho súdu vo zvyšných výrokoch zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 CSP v spojení s § 450 CSP). Rozhodnutie odvolacieho súdu v časti, ktorou rozhodol o nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, trpí vadou podľa § 420 písm. f/ CSP. Súčasne zrušil všetky výroky rozsudku odvolacieho súdu, ktorými rozhodol o náhrade trov konania ako výroky súvisiace. V ďalšom konaní bude jeho povinnosťou zaoberať sa odvolaním žalobcu vo vzťahu k nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, pričom je povinný vysporiadať sa so všetkými jeho námietkami. Dovolací súd z dôvodu efektivity iba pripomína, že žalobca v podaní na č. l. 201 nasl. vymedzil, v čom spočíva nemajetková ujma a súd vykonal dôkaz jeho výsluchom (č. l. 209 a nasl.).

26. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách odvolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

27. Tento rozsudok prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.